

Zpráva ze služební cesty do SRN

Místo:

Evangelische Bildungstagesstätte Schwanenwerder, Berlín - Wannsee

Termín cesty:

29. 3. – 1. 4. 2009

Účel cesty:

Účast na semináři „Dokumentation der Zwangsarbeit als Erinnerungsaufgabe“

(Forschungsprogramm zur NS-Zwangsarbeit) pořádaného nadací „Erinnerung, Verantwortung und Zukunft“

(Uskutečně v rámci projektu „Zwangsarbeit der tschechischen Bevölkerung des Protektorats Böhmen und Mähren in der Zeit der NS-Besatzung“ - řeš. dr. Kokošková, dr. Pažout, Mgr. Sedláková)

Účastníci cesty:

PhDr. Zdeňka Kokošková, vedoucí 3. oddělení Národního archivu

Mgr. Monika Sedláková, pracovnice 3. oddělení Národního archivu

Zprávu podávají:

PhDr. Zdeňka Kokošková a Mgr. Monika Sedláková

Datum vyhotovení:

3. dubna 2009

Přílohy: 1) program semináře, 2) jmenný seznam účastníků, 3) seznam projektů, 4) referát k vlastnímu projektu (M. Sedláková), 5) referát k archivním fondům k problematice nucené práce v archivech ČR (Z. Kokošková)

Podpis ředitelky archivu:

Část všeobecná

Služební cestu jsme zahájily dne 29. března v 8.40 hodin v Praze na nádraží Holešovice, odkud jsme vyjely vlakem EC 176. Do Berlína na hlavní nádraží jsme dorazily podle jízdního řádu ve 13.20 hodin.

Cílem naší cesty byla účast na semináři „Dokumentation der Zwangsarbeit als Erinnerungsaufgabe“ (Forschungsprogramm zur NS-Zwangsarbeit), který se konal od neděle 29. března do středy 1. dubna v prostorách Evangelische Bildungstagesstätte Schwanenwerder v Berlíně - Wannsee, kde jsme byly i ubytovány.

Z Berlína jsme odjely ve středu 1. dubna ve 12.54 hodin vlakem EC 177. Do Prahy na holešovické nádraží jsme dorazily v 17.18 hodin.

Část odborná

Hlavní náplní absolvovaného semináře pořádaného německou nadací „Erinnerung, Verantwortung und Zukunft“ (EVZ) (www.stiftung-evz) bylo prezentování výzkumných projektů k problematice nucené práce v Třetí říši, které nadace financuje. Finanční podporu pro jednotlivé projekty (viz příloha č. 3) získali historici a archiváři z Německa, Polska, Ukrajiny, Běloruska, Rumunska, ČR a dalších zemí v září 2008. Projekty jsou plánovány na dva roky, k jejich ukončení by mělo dojít na podzim 2010, k publikování výsledků nejpozději do června 2011.

Třídenní seminář, který zahájil v podvečer 29. března předseda nadace EVZ Günter Saathoff, vedl Martin Bock společně se svými kolegy z nadace. Odborný program začal v pondělí v 9 hod. představením všech účastníků, mezi nimiž byli nejen řešitelé projektů, ale také další historici a archiváři zejména z Německa (viz příloha č. 2). Poté následovalo prezentování jednotlivých projektů, které se týkají nejen samotné nucené práce v letech 1939 až 1945, ale také poválečného vnímání tohoto problému a samozřejmě i vzpomínek nasazených osob. S politováním musíme konstatovat, že rozdělení účastníků do dvou souběžně probíhajících sekcí se nám nezdálo šťastné. Nemohly jsme se tak účastnit představení projektů k nucené práci v jihovýchodní Evropě. Referát o našem projektu „Zwangsarbeit der tschechischen Bevölkerung des Protektorats Böhmen und Mähren in der Zeit der NS-Besatzung“ doprovázený PowerPoint-prezentací (M. Sedláková, viz příloha č. 4)

otevřel dopolední blok sekce k nucené práci v Polsku a v ČR. Představení projektů financovaných nadací EVZ doplnily dva referáty týkající se jiných projektů, které rovněž podporuje nadace (viz příloha č. 1). Každý z přednesených referátů vyvolal živou diskusi.

Další den byl dopolední blok referátů zaměřen zejména na archivní prameny k problematice nuceného pracovního nasazení v jednotlivých zemích. Blok zahájila Z. Kokošková referátem „Recherchemöglichkeiten zum Thema NS-Zwangsarbeit in den tschechischen Archiven“ s PowerPoint-prezentací zajímavých dokumentů a fotografií (viz příloha č. 5). Přínosné informace jsme získaly především z referátu T. Pastushenko z Národní akademie věd Ukrajiny o ukrajinských a ruských archivech a také z referátu K. Oleksy ze Státního muzea v Osvětimi o polských archivech. Rovněž na tato vystoupení navázala poměrně dlouhá diskuse. Odpolední program semináře byl věnován návštěvě nadace EVZ, která sídlí v Berlíně (Lindenstrasse 20-25). Čekalo nás mimo jiné představení dvou online-portalů, které zpracovávají vzpomínky nuceně nasazených osob a vzpomínky osob přeživších holocaust. Poté jsme navštívili výstavu „Tödliche Medizin. Rassenwahn im Nationalsozialismus“ umístěnou v Židovském muzeu v Berlíně. Odborný program uzavřela společenská večeře v příjemné restauraci v centru města.

Ve středu dopoledne nás M. Bock seznámil se záměrem nadace uspořádat druhý a zároveň závěrečný seminář na podzim 2010, kde bychom měli prezentovat výsledky svých projektů. Poté jsme se vyjadřovali k průběhu a přínosu stávajícího semináře, případně se dotazovali na některé záležitosti týkající se řešení projektů. Seminář byl oficiálně ukončen společným obědem. Zájemci mohli odpoledne navštívit ještě vilu, kde proběhla v roce 1942 konference ve Wannsee.

Závěr

Seznámení se s ostatními výzkumnými projekty k problematice nucené práce za Třetí říše financované nadací EVZ hodnotíme jako velmi přínosné, přestože pracovní nasazení Čechů se v mnohém od nasazení Poláků, Rusů, Ukrajinců a dalších národů z jihovýchodní Evropy lišilo. Zajímavé informace jsme získali rovněž vyslechnutím referátů k ruským, ukrajinským i polským archivním pramenům. Samotná účast na zahraničním semináři, jehož hlavním jazykem byla němčina, je naší cennou zkušeností.